

Kartlegging av naturverdier ved Langsethveien i Sætre, Hurum kommune

Lars Erik Høitomt, Marte Olsen og Maria K. Hertzberg

BioFokus-notat 2017-19

BIO
FOKUS

Ekstrakt

BioFokus har på oppdrag for Villa Eiendomsutvikling AS gjennomført kartlegging av naturverdier i forbindelse med en planlagt boligutbygging i Langsethveien i Sætre, Hurum kommune. Det ble kartlagt en rik edelløvskog med regional verdi (B-verdi) med forekomster av en rekke store eiketrær. Den tette forekomsten av store eiketrær skyldes tidligere kulturpåvirkning. Det anbefales å iverksette tiltak for å ivareta flest mulig av de store eikene og forhindre konflikter med det planlagte boligområdet.

Nøkkelord

Buskerud
Røyken
Utbygging
Rik edelløvskog
Dødved
Kulturpåvirkning
Rødlistearter
Skjøtsel
Kantsone
Kjerneområde
Hule trær

Omslag

Storvokst eik inngrodd av gran og unge løvtrær.
Foto: Lars Erik Høitomt.

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-587-7

BioFokus-notat 2017-19

Tittel

Kartlegging av naturverdier ved Langsethveien i Sætre, Hurum kommune

Forfattere

Lars Erik Høitomt, Marte Olsen og Maria K. Hertzberg

Dato

26. mai 2017

Antall sider

11 sider

Refereres som

Høitomt m.fl. 2017. Kartlegging av naturverdier ved Langsethveien i Sætre, Hurum kommune. BioFokus-notat 2017-19. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Villa Eiendomsutvikling AS

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO
E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn/Innledning

BioFokus, ved Lars Erik Høitomt, Marte Olsen og Maria K. Hertzberg, har på oppdrag fra Villa Eiendomsutvikling AS kartlagt naturverdier ved Langsethveien i Sætre i Hurum kommune i forbindelse omregulering av en tomt til boligformål (figur 1 og 2). Undersøkellesområdet på ca. 10 daa er lokalisert mellom Langsethveien og Søndre Sætrevei. Undersøkellesområdet grenser til Grytnesbekken i øst, Langsethveien i vest, boligområder mot nord, og et mindre skogområde i sør. Det undersøkte området er skogkledd.

Metode

Undersøkelsen har omfattet kartlegging av:

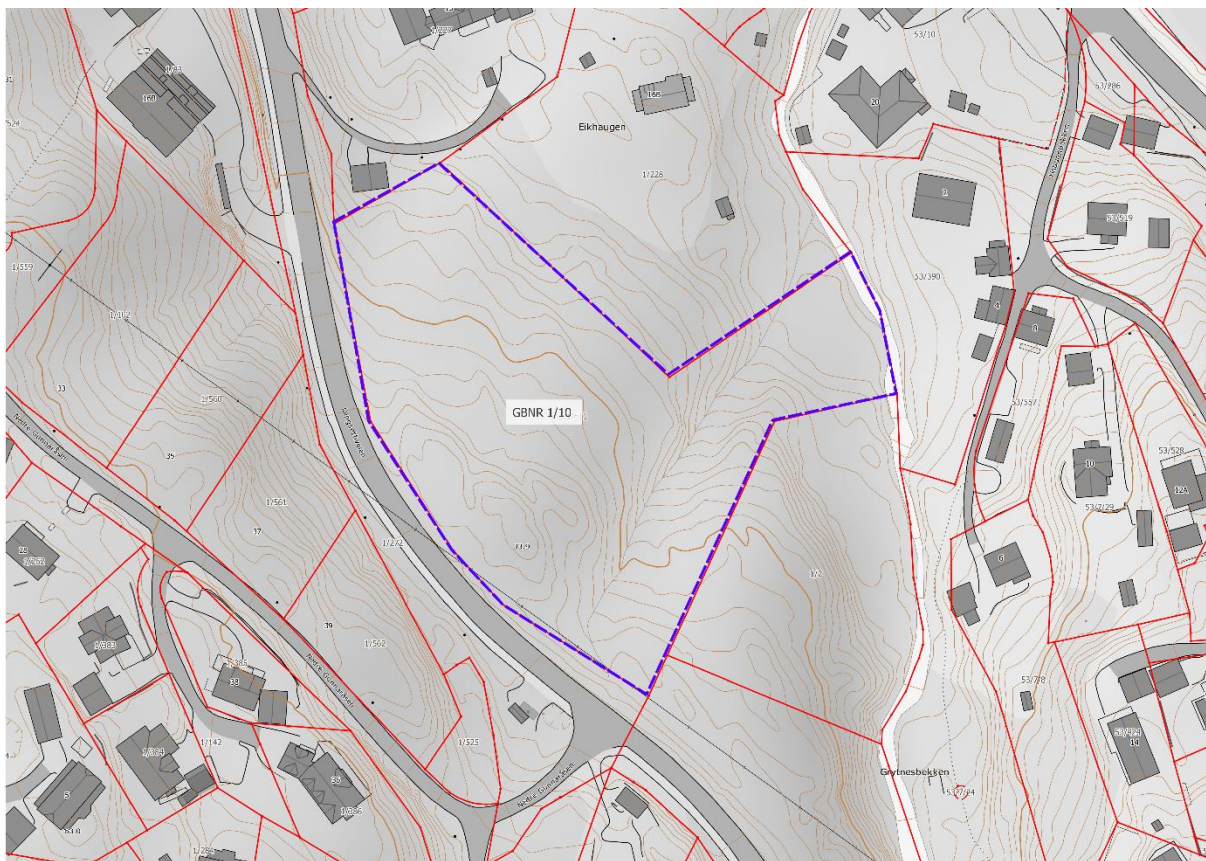
- Områder spesielt viktige for bevaring av biologisk mangfold (viktige naturtyper) etter DN-håndbok 13, revidert utgave (Direktoratet for naturforvaltning 2007).
- Utvalgte naturtyper iht. Naturmangfoldloven og Forskrift om utvalgte naturtyper (Lovdata 2017).
- Levesteder og forekomster av rødlistearter. Rødlistekategorier følger den siste utgaven av Norsk rødliste (Henriksen & Hilmo 2015).
- Forekomster av svartelistearter iht. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012 (Gederaas m.fl. 2012).

Tilgjengelige databaser, deriblant Naturbase og Artskart er gjennomgått for å samle eksisterende kunnskap om området. Området har ingen tidligere registrerte naturtyper eller artsforekomster.

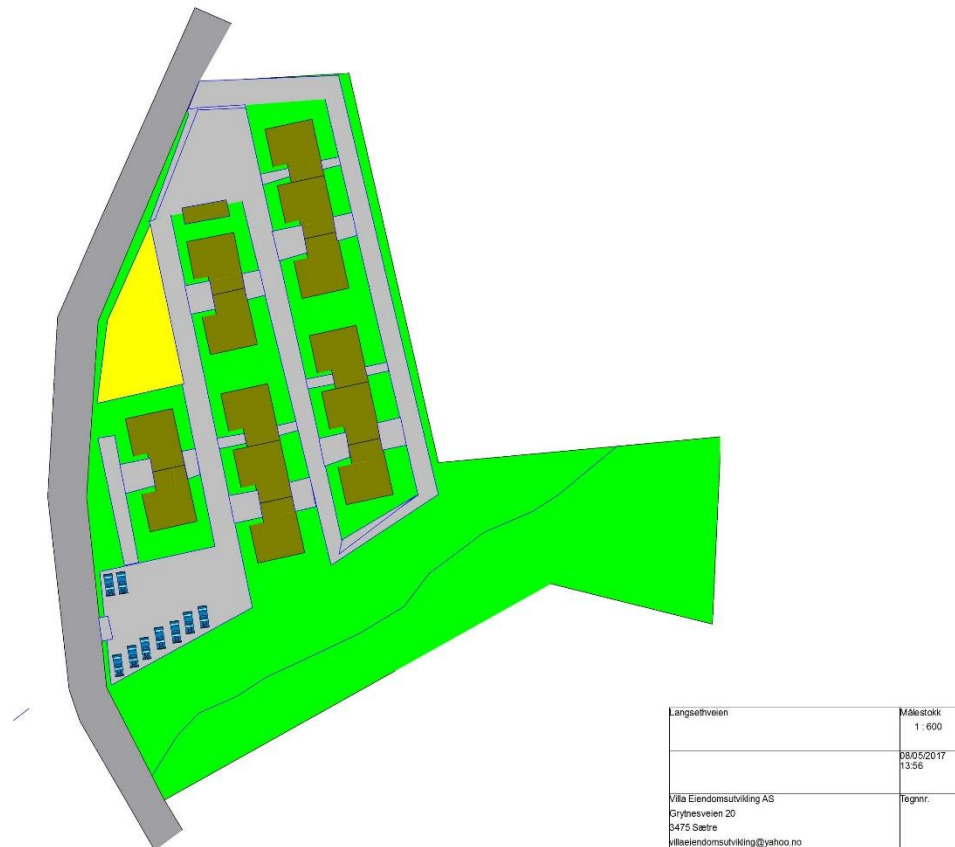
Denne rapporten gir på ingen måte en fullstendig oversikt over hva som finnes av arter innenfor det undersøkte området, men gir et godt innblikk i hvilke naturkvaliteter området innehar.

Konsekvensvurderinger inngår ikke som en del av oppdraget.

Befaringen ble foretatt den 18. mai 2017. Hele området ble undersøkt og det ble også gjort en rask befaring på tilgrensende eiendommer for å kunne gi en bedre vurdering av området innenfor undersøkelsesområdet. Tidspunktet for registrering av biologisk mangfold var godt for karplanter, moser, lav og vedboende sopp, men det var ikke riktig tidspunkt for jordboende sopp og insekter. Det var oppholdsvær, men tett skydekke og dermed litt vanskelige lysforhold for fotografering i den tette skogen. Området vurderes å være godt nok kartlagt for å vurdere områdets naturtyper og arealets potensial for rødlistede arter.

Figur 1: Kart og flyfoto over den undersøkte eiendommen (GBNR 1/10, blå stiptet linje) og tilgrensende eiendommer (rød strek).

Figur 2: Planskisse som viser det planlagte boliger og tilhørende infrastruktur på eiendommen (Villa Eiendomsutvikling AS).

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven (Lovdata 2017) legger føringer for hvordan naturens mangfold skal tas hensyn til ved ulike typer planlagte tiltak. Nedenfor er paragraf 8-10 under kap. II (almennelige bestemmelser om bærekraftig bruk) listet og hver paragraf er kommentert med utgangspunkt i BioFokus sin rolle i planprosjektet.

§ 8.(kunnskapsgrunnlaget)

Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

- Vitenskapelig kunnskap kan være vanskelig å definere, men BioFokus baserer bl.a. sine vurderinger på den norske rødlisten for truede arter (Henriksen og Hilmo 2015), rødlisten for truede naturtyper (Lindgaard og Henriksen 2011), Artsdatabankens oversikt over alle norske arters utbredelse (Artsdatabanken 2017) og Miljødirektoratet sin oversikt over prioriterte og utvalgte naturtyper, informasjon om vilt, samt prioriterte arter. I tillegg finnes det store mengder

informasjon fra biologiske undersøkelser gjennom flere tiår som vi bruker aktivt i våre vurderinger.

- BioFokus kartlegger arts mangfoldet og dokumenterer dette gjennom Artskart sine løsninger.
- Vi avgrensner og verdivurderer naturtyper i henhold til DN håndbok 13 og beskrivelsessystemet NiN.

§ 9.(føre-var-prinsippet)

Når det treffes en beslutning uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilke virkninger den kan ha for naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet, skal ikke mangelen på kunnskap brukes som begrunnelse for å utsette eller unnlate å treffe forvaltningstiltak.

- Det vil ikke være mulig i løpet av en enkelt undersøkelse å få en fullstendig oversikt over alle biologiske verdier i et utredningsområde. BioFokus bruker derfor faglig skjønn for å avveie hvor detaljerte undersøkelsene trenger å være, samt bruker vår kunnskap om økologiske sammenhenger ved avgrensning og verdisetting av naturtyper, samt når konsekvensene av konkrete tiltak skal vurderes. Vi angir i rapporten noe om usikkerheten knyttet til registreringene om denne usikkerheten er akseptabel eller ikke. Vi vil foreslå tilleggskartlegginger dersom usikkerheten er for stor.

Naturtyper og naturverdier

Under feltarbeidet ble det registrert én naturtypelokalitet i planområdet. Lokaliteten ble vurdert som viktig (B-verdi) (figur 4). Naturtypelokaliteten gjelder en rik edelløvskog sammensatt av fuktige og tørrere utforminger. Lokaliteten ligger i en nordvendt helling og er relativt skyggefull. Skogen står på baserik mark. Skogen er godt sjiktet med rik treslagssammensetning bestående av eik, gran, spisslønn, hassel, lind, ask, bjørk, hegg, bjørk, rogn og osp. Feltsjiktet er rikt med innslag av arter som hvitveis, strutseving, skjellrot, tannrot, gauksyre og firblad. Det er lite dødved i skogen, og for det meste unge læger og små gadd i tidlige nedbrytningsstadier. Mye av skogen er ung (ca. 30 år gammel). I tillegg finnes 17-20 store eiketrær som er betydelig eldre enn resten av skogen. De fleste av eikene er høyreiste og har en brysthøydeomkrets (bho) på mellom 200 og 300 cm. Eiketrærne har mye dødved i kronen og stedvis har noen grove døde greiner falt ned på bakken. Noen av eikene har også begynnende råteskader og synlige hulheter med fuktig vedmuld (figur 3). Flere av trærne har vid krone og ganske lave greiner, noe som er typisk for trær som har stått fristilt i en lengre periode. Det er sannsynlig at området for 60-100 år siden ble brukt til beite og var en relativt åpen hagemark med et glissent tresjikt av spredte eiketrær. Etter opphørt hevd har området grodd igjen med rasktvoksende løvskog og gran (figur 3) som sannsynligvis har blitt hugget/ryddet i 2 omganger siden hevd opphørte. Det er i dag få andre spor enn eiketrærne som vitner om gammel

hevd, og lokaliteten har ikke lengre et tydelig kulturmarkspre, men et skogspre.

Figur 3: Venstre: Stor eik inngrodd av småvokst gran og løvtrær. Høyre: Grov eik med råtedannelse og hulhet. Foto: Lars Erik Høitomt.

Lokaliteten preges av baserikt jordsmonn og gamle grove eiketrær med mye dødved, hulheter og råteskader. Disse elementene er

viktige for en rekke rødlistede og krevende arter. Ingen slike arter ble registrert under feltarbeidet, men det er et relativt stort potensial for funn av slike arter innen gruppene vedboende sopp, insekter og jordboende sopp. Kartleggingen ble gjennomført for tidlig på året for å få god en oversikt over mangfoldet av insekter og jordboende sopp. Området ligger innenfor den delen av Indre Oslofjord som har de aller rikeste og tetteste forekomstene av truede insekter knyttet til hule og gamle eiketrær. I denne sammenheng kan området har enda større kvaliteter enn det det er konkludert med i denne rapporten.

Figur 4: Oversikt over den kartlagte naturtypelokaliteten (grønn strek). Røde punkter markerer forekomster med store gamle eiketrær. Lilla stiplet linje angir planområdet.

Forvaltning og skjøtsel av området

Slik utbyggingsplanen foreligger i dag vil tiltaket berøre den søndre, vestlige delen av det naturtypeavgrensede arealet, samt noen frittstående eiker utenfor naturtypelokaliteten (figur 4). Dagens planer, men kanskje noen justeringer, vil kunne ivareta den mest verdifulle delen av naturtypelokaliteten (Kjerneområdet, figur 5), da mye av de østre og sørøstre delene er avsatt som grøntareal i reguleringsplanen. Kjerneområdet bør forskånes for hogst, graving, massepåfylling og andre omfattende inngrep dersom kvalitetene skal kunne ivaretas på sikt. Det anbefales å sette igjen en kantsoner på 8 meter eller mer på vestsiden av det rike bekkedraget for å bevare dette frodige og artsrike elementet. Kantsonen er i tillegg viktig for å skape en viss avstand mellom boligområdet og de store eiketrærne, slik at eventuelle vindfall ikke vil utgjøre en sikkerhetsrisiko for tilgrensende boliger og infrastruktur. Hvis noen av eikene allikevel kommer tett innpå bebyggelsen er det viktig å unngå graving eller massepåfylling nær røttene da dette kan forkorte levealderen eller ta livet av treet. Man bør også unngå beskjerping av greiner hvis dette ikke er helt nødvendig.

Eiketrærne vest i området vil med stor sannsynlighet bli hugget i forbindelse utbyggingen. Som kompenserende tiltak kan stokkene og store greiner legges

inn i kjerneområdet. Dødveden kan dermed fungere som habitat for en god del krevende arter.

De fleste av de store eiketrærne er i dag skygget ut av tettvokste løvsuksesjoner og granskog, noe som bidrar til å forkorte levetiden hos trærne. Fristilte trær med god tilgang på lys har ofte lengre levetid og danner som regel mer gunstige habitater for truede arter av lav, insekter og sopp. Uttynning av gran og noe av løvskogen nær eikene kan bidra til å øke lystilgangen til trærne. Tynningshogsten bør imidlertid skje i etapper over flere år slik at eikene gradvis tilpasser seg endrede fuktighets- og lysforhold. En brå fristillelse kan føre til at trærne tørker ut og dør. Det anbefales å gjennomføre tynningshogst med lett utstyr da tyngre maskiner vil gjøre stor skade på den fuktige skogbunnen. Målsettingen for dette arealet er på sikt å få frem en åpen eikelund med et artsrikt feltsjikt av stedeagne planter. Det kan søkes midler fra Fylkesmannen både til skjøtsel og å få utarbeidet en skjøtelsesplan for området da det vil kreve årlig slått/rydding for å holde området åpent.

Figur 5: Oversikt over den kartlagte naturtypelokaliteten (grønn strek) og kjerneområdet med de største naturverdiene (skravrur). Røde punkter markerer forekomster med store gamle eiketrær. Lilla stiplet linje angir planområdet.

Referanser

- Artskart 2017. Artsdatabanken & GBIF Norge, internett.
<http://artskart.artsdatabanken.no/default.aspx>
- Direktoratet for naturforvaltning. 2007. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13. 2. utgave 2006. Trondheim.
- Gederaas, L., Moen, T.L., Skjelseth, S. & Larsen, L.-K. (red.) 2012. Fremmede arter i Norge – med norsk svarteliste 2012. Artsdatabanken, Trondheim.
- Henriksen & Hilmo 2015 Henriksen S. og Hilmo O. (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.
- Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.
- Lovdata 2017. Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven). LOV 2009-06-19-100. <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-100>
- Naturbase 2017. Miljødirektoratet, internett. <http://kart.naturbase.no/>

133 Langsethveien

Rik edellauskog – Verdi: B Areal: 8 daa

Innledning: Lokaliteten ble kartlagt 18. mai av Lars Erik Høitomt, Marte Olsen og Maria K. Hertzberg (alle BioFokus) på oppdrag fra Villa Eiendomsutvikling AS i forbindelse med omregulering av en tomt til boligformål. Naturtypelokaliteten ligger ved Langsethveien i Sætre i Hurum kommune og er på ca. 8 dekar. Lokaliteten grenser til Grytnesbekken i øst, Langsethveien i vest, boligområder mot nord, og et mindre skogområde i sør.

Beliggenhet og naturgrunnlag: Lokaliteten ligger i nordvendt helling med et relativt fuktig lokalklima. Berggrunnen består av drammensgranitt overdekt med marine leiravsetninger. Flere mindre bekker renner gjennom området. Området ligger i boreonemoral vegetasjonssone i svakt oseanisk seksjon.

Naturtyper utforminger og vegetasjonstyper: Naturtypelokaliteten gjelder en rik edelløuskog sammensatt av flere fuktige og tørrere utforminger. Langs bekken finnes en rik høgstaudevegetasjon med strutseving, firblad og fuktighetskrevende moser. I liene finnes mindre områder av lågurtskog og svak-lågurtskog med feltsjiktet dominert av arter som hvitveis, skjellrot, tannrot, liljekonvall, gauksyre og firblad. Generelt sett har skogen et rikt heterogent tresjikt bestående av storvokst eik, gran, spisslønn, hassel, lind, ask, alm, bjørk, hegg, bjørk, rogn og osp.

Artsmangfold: Det ble ikke funnet noen rødlistede arter på lokaliteten, men det er et relativt stort potensial for funn av slike arter innen gruppene vedboende sopp, insekter og jordboende sopp. Svovelkjuke ble funnet noen eikestammer og skjellrot er utbredt i de østligste delene av lokaliteten.

Bruk tilstand og påvirkning: Skogen er godt sjiktet og relativt ung, men har forekomster av et større antall gamle eiketrær. Det er lite dødved i skogen, og for det meste unge læger og små gadder i tidlige nedbrytningsstadier. Mye av skogen er ung (ca. 30 år gammel). I tillegg finnes 17-20 store eiketrær som er betydelig eldre enn resten av skogen. De fleste av eikene er høyreiste og har en brysthøydeomkrets (bho) på mellom 200 og 300 cm. Mange av trærne har mye dødved i kronen og flere steder har grove døde greiner falt ned på bakken. Noen av eikene har også begynnende råteskader og synlige hulheter med fuktig vedmuld. Mange av eiketrærne har vid krone og ganske lave greiner, noe som er typisk for trær som har stått fristilt i en lengre periode. Det er sannsynlig at området for 60-100 år siden ble brukt til beite og var en relativt åpen hagemark med et glissent tresjikt av spredte eiketrær. Etter opphørt hevd har området grodd igjen med rasktvoksende løvskog og gran som sannsynligvis har blitt hugget/ryddet i 2 omganger siden opphørt hevd. Det er i dag få andre spor av eiketrærne som vitner om gammel hevd, og lokaliteten har ikke lengre et tydelig kulturmarkspreget. Det finnes spor av eldre hogst, nyere plukkhogst, og noe spredt søppel i området.

Fremmede arter: Spredte individer av rødhyll (HI-høy risiko) ble observert.

Verdivurdering: Den rike edelløuskogen har en tett forekomst av gamle grove eiketrær med dødvedkvaliteter, hulheter og råteskader. Disse elementene er viktige for en rekke rødlistede og andre krevende arter. Ingen slike arter ble registrert under feltarbeidet, men det er et relativt stort potensial for funn av slike arter innen gruppene vedboende sopp, insekter og jordboende sopp. Kartleggingen ble gjennomført for tidlig på året for å få god en oversikt over mangfoldet av insekter og jordboende sopp. Lokaliteten bærer preg av eldre tynningshogst og noe nyere plukkhogst, men er ellers lite påvirket. Lokaliteten vurderes som viktig (B-verdi), men funn av rødlistede arter kan øke verdien til svært viktig (A-verdi).

Skjøtsel og hensyn: De store eiketrærne er i ferd med å bli skygget ut av gran og ung løvskog. Dette kan ses på det store antallet døde greiner i nedre del av kronen hos mange av eiketrærne. Skal eikekvalitetene ivaretas, bør trærne fristilles før å øke lystilgangen. Fristillingen bør skje etappevis slik at trærne ikke tørker ut. Skogen burde ellers få stå mest mulig i fred. Målsettingen for dette arealet er på sikt å få frem en åpen eikelund med et artsrikt feltsjikt av stedege planter. Det kan søkes midler fra Fylkesmannen både til skjøtsel og å få utarbeidet en skjøtelsesplan for området da det vil kreve årlig slått/rydding for å holde området åpent.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetning av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>